

Clëntenraad Participatiewet
Korte Nieuwstraat 6
6511PP NIJMEGEN

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Sylvia Hooft van Huysduynen
s.hooft@nijmegen.nl
T 024 – 329 0686552211

Ons kenmerk
E25.002420

Bijlage(n)
Bijgevoegd: Ja

Datum 13 januari 2025
Onderwerp Uitvoeringsagenda
Mantelzorgondersteuning 2026-2029

Geachte leden van de Clëntenraad Participatiewet,

Bedankt voor uw reactie op de conceptversie van de uitvoeringsagenda mantelzorgondersteuning. Wij waarderen uw betrokkenheid. In deze reactie reageren wij op de opmerkingen en vragen in uw advies.

Advies/ aandachts-/ uitgangspunten

De Clëntenraad juicht het toe dat iedere zorgvrager en mantelzorger een zorgtrajectbegeleider krijgt. Dit biedt duidelijkheid over wat er op hen afkomt en welke ondersteuning beschikbaar is. Ook waarderen wij dat werkgevers worden uitgenodigd om mee te denken over oplossingen bij overbelasting of ziekteverzuim. Wel vragen wij of er wordt nagedacht over (financiële) compensatie voor werkgevers die mantelzorgers extra ruimte bieden.

Naar aanleiding van uw advies willen we graag een nuancering aanbrengen. Wij kunnen helaas niet voor iedere zorgvrager en mantelzorger een zorgtrajectbegeleider aanbieden. We zijn van mening dat een soortgelijke rol heel waardevol is voor mantelzorgers van een naaste zonder dementie. We gaan onderzoeken hoe we een soortgelijke functie kunnen organiseren en zijn hierin afhankelijk van financiële middelen vanuit het Hoofdlijnenakkoord voor de ouderenzorg (HLO).

Werkgevers hebben de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat werknemers in staat zijn om werk en privé op een goede manier te combineren. Hier valt ook mantelzorg ook onder. We gaan werkgevers ondersteunen bij het nemen van deze verantwoordelijkheid, we gaan hen hierin niet compenseren. Hier zijn drie belangrijke redenen voor: 1) de verantwoordelijkheid ligt bij de werkgever en niet bij de gemeente. 2) Uit onderzoek blijkt dat wanneer werkgevers mantelzorgers beter faciliteren de verzuimcijfers op lange termijn naar beneden gaan en het in veel gevallen geld bespaart. 3) Een financiële compensatie op lokaal niveau is niet mogelijk, een dergelijke regeling is alleen mogelijk op landelijk niveau.

Mantelzorg en inkomenspositie

De diversiteit onder mantelzorgers verdient meer aandacht. De manier waarop mantelzorgers hun inkomen verwerven – bijvoorbeeld met een uitkering vanuit de Participatiewet - blijft nu onderbelicht. Welke gevolgen heeft de uitvoeringsagenda voor deze groepen? Wij vragen specifiek aandacht voor de positie van uitkeringsgerechtigden die mantelzorg verlenen. Worden zij hierin gefaciliteerd, bijvoorbeeld via vrijstelling van de sollicitatieplicht? En is deze mogelijkheid voldoende bekend onder inwoners en binnen de gemeentelijke organisatie?

Vanaf 1 januari 2026 is de Participatiewet op een aantal onderdelen gewijzigd en wordt het belang van mantelzorg benadrukt. De wijzigingen in de Participatiewet creëren meer ruimte voor mantelzorg, zonder negatieve gevolgen voor het recht op bijstand. Zo wordt mantelzorg niet meer gezien als op geld waardeerbare arbeid. Hiermee wordt onzekerheid weggenomen en wordt het verlenen van informele zorg gestimuleerd. Wij hebben oog voor mantelzorg en voeren hierover gesprekken met inwoners als dat aan de orde is. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar in hoeverre het verlenen van mantelzorg samen kan gaan met beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt.

Grens tussen mantelzorg en formele zorg

Mantelzorg ontstaat vanuit een goed hart, maar kan (plotseling) erg complex worden. Het is niet altijd duidelijk wanneer mantelzorg niet langer passend is en formele, bijvoorbeeld vanuit een PGB gefinancierde zorg, nodig wordt. Wij adviseren om hierin een duidelijke signalerende en ondersteunende taak voor de gemeente te verankeren.

Wij zijn het met uw advies eens dat wij als gemeente een signalerende functie hebben. Dit is reeds georganiseerd. Wanneer een zorgvrager in contact komt met onze welzijnsorganisaties of met de Wmo toegang, wordt ook gekeken naar de mantelzorger. Als het nodig is, wordt de mantelzorger doorverwezen naar passende ondersteuning en zorg. Hierbij kijken we niet alleen naar ondersteuning vanuit de Wmo, maar ook naar ondersteuning vanuit de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg.

Wonen en leefbaarheid

Soms woont de mantelzorger in bij de zorgvrager. Wanneer de zorgrelatie eindigt, bijvoorbeeld door overlijden of permanente opname, kan de mantelzorger dakloos raken. Wij vragen aandacht voor deze kwetsbare situatie en of hier beleid of opvangvoorzieningen voor bestaan.

Wij zijn ons bewust van de kwetsbare situatie van mantelzorgers als het gaat om wonen. Helaas zijn er veel landelijke regels, waarbij we als gemeente niet de vrijheid hebben om het anders in te richten. Wij zijn voornemens om na te gaan hoe het woonbeleid beter kan aansluiten bij het mantelzorgbeleid.

Financiële en praktische ondersteuning

Kan een zorgvrager in bepaalde situaties zowel aanspraak maken op de Wmo als op bijzondere bijstand? En is voor inwoners duidelijk waar de grens tussen beide ligt en hoe zij hier gebruik van kunnen maken?

De uitvoeringsagenda mantelzorgondersteuning richt zich specifiek op de ondersteuning van mantelzorgers. De inzet vanuit de Wmo als het gaat om maatwerkvoorzieningen en bijzondere bijstand vallen buiten de scope van deze agenda.

Daarnaast ervaren mantelzorgers dat de doorlooptijd van gemeentelijke aanvragen vaak lang is, ook bij urgente situaties. Wij adviseren om aanvragen waarbij mantelzorg een rol speelt prioriteit te geven. Denk bijvoorbeeld aan het sneller verstrekken van parkeervergunningen om onnodige kosten te voorkomen.

De doorlooptijden van Sterker en van de buurtteams zijn binnen de wettelijke termijnen. Doorlooptijd van de Wmo consulenten is inmiddels verkort en ook binnen de wettelijk termijn. Bijna iedere inwoner die een aanvraag doet voor de Wmo heeft ook een mantelzorger. Hierdoor is het niet mogelijk om prioriteit te geven aan deze doelgroep.

Vanaf 1 januari 2026 is het proces rondom het aanvragen van de mantelzorgparkeervergunning vereenvoudigd en zal deze sneller verstrekt worden.

Gelijkheid en bereikbaarheid

In de praktijk zien wij dat mantelzorg vaak wordt verleend door familieleden die niet altijd dichtbij wonen. Daarbij is een verschil zichtbaar tussen mensen met voldoende financiële middelen en degenen die moeite hebben met rondkomen. Voor die laatste groep kunnen reiskosten al een belemmering vormen. Is er een mogelijkheid tot tegemoetkoming, ook als de mantelzorger of zorgvrager niet in Nijmegen woont?

Helaas is het niet mogelijk om reiskosten te vergoeden voor mantelzorgers. We hebben als gemeente de plicht om te toetsen op rechtmatigheid. Dat is voor een voorziening als reiskosten erg arbeidsintensief en daarmee erg kostbaar. Daarnaast gaat mantelzorg, zoals u stelt, over gemeentegrenzen heen en daardoor is een lokale regeling niet houdbaar.

Respijtzorg en waardering

We waarderen de uitbreiding van respijtzorg en thuisopvang. Wij vragen hierbij aandacht voor praktische vormen van ontlasting, zoals begeleiding naar het ziekenhuis, hulp in het huishouden of gezelschap bieden – activiteiten die niet altijd onder Wmo-voorzieningen vallen.

Respijtzorg is een erg breed begrip en valt zowel binnen de Wmo als binnen het domein welzijn. De ondersteuning die u noemt valt ook binnen respijtzorg en wordt vanuit het welzijnsdomein georganiseerd. In Nijmegen hebben we diverse organisaties die praktische ondersteuning bieden aan mantelzorgers door middel van vrijwilligers.

Tenslotte

We vinden het jammer dat het mantelzorgcompliment is verdwenen. Dit werd door mantelzorgers én zorgvragers als oprechte blijk van waardering ervaren. Het jaarlijkse waarderingsmoment, “De dag voor de mantelzorger”, is een mooi initiatief. Tegelijk geldt dat niet iedere mantelzorger behoefte heeft aan een (druk) evenement. Voor sommigen is rust of tijd voor persoonlijke ontspanning waardevoller. Wij stellen daarom voor om alternatieven te bieden, zoals extra uren respijtzorg, mét behoud van het presentje.

Wij begrijpen dat de activiteiten op ‘de dag van de mantelzorger’ niet voor iedere mantelzorger passend zijn. Daarom kunnen mantelzorgers ook aanspraak maken op een presentje via Sterker Mantelzorg Nijmegen.

In Nijmegen hebben we veel verschillende vormen van respijtzorg en de komende vier jaar gaan we hier extra op inzetten. De meeste vormen zijn niet aan uren verbonden en er is zelfs geen maximum. Voor de vormen van respijtzorg waar wel uren aan verbonden zijn, wordt gekeken wat de mantelzorger nodig heeft. Mochten er meer uren nodig zijn dan wordt dit ingezet, dit staat los van het mantelzorgcompliment.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester